USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

#USAID_
ВзаємоДія

Анти-корупційні інструменти для роботи з молоддю

Проєкт USAID «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні «ВзаємоДія» – це п'ятирічна ініціатива із запобігання корупції, яку реалізовує Management Systems International (MSI), компанія, що входить до групи Tetra Tech. Проєкт підтримує систематичні зусилля Уряду України, спрямовані на зменшення корупції, зокрема, у пріоритетних сферах, і має на меті підтримувати зусилля ключових урядових установ із запобігання корупції. Підвищення рівня обізнаності громадськості про зусилля уряду та зменшення рівня толерантності суспільства до корупції також є ключовими аспектами антикорупційної підтримки проєкту USAID «ВзаємоДія».

Цей матеріал став можливим завдяки підтримці американського народу через Агентство Сполучених Штатів з міжнародного розвитку (USAID). Зміст матеріалу необов'язково відображає погляди USAID чи Уряду Сполучених Штатів.

Наприкінці 2018 року світ побачив першу версію публікації «Антикорупційні інструменти для роботи з молоддю», головною ідеєю якої було «Змінюй країну. Завиграшки».

Ми активно популяризували наші інструменти, намагалися визначити їхній вплив, отримували зворотний зв'язок, дискутували в команді. Ми присвятили десятки годин практичній апробації інструментів. Ми намагалися використовувати інструменти не лише з молодими людьми, які навчаються у школі та університеті, а й із громадськими активістами, вчителями, директорами шкіл, профільними експертами.

Ми досі впевнені, що змінювати країну на краще – непросто. І що це можливо зробити лише спільно. Лише командами. Лише мережею однодумців. Творення сталої мережі однодумців – одне з найголовніших завдань на сьогодні.

А ще ми багато думали про роль цінностей, які ми з вами маємо та які панують у нашому суспільстві. Про нашу готовність до повільних змін, до еволюції суспільства. Про роль лідера і роль кожного з нас.

Отож, що нам потрібно, щоб побудувати країну, в якій люди почуватимуться щасливими? І що для цього може зробити кожен з нас? Наша відповідь – будувати доброчесні середовища. Адже як немає нічого відокремленого у природі, так і суспільство – це живий організм, елементи якого постійно взаємодіють між собою.

Кожен із нас є частиною соціуму. Кожен із нас, більшою чи меншою мірою, формується під впливом людей, що оточують нас. Кожен із нас також впливає на людей, які перебувають у нашому оточенні. А тому кожен із нас може як бути носієм цінностей поглядів, що домінують у суспільстві, так і вплинути на них.

Будемо відверті, нам хочеться говорити про чесність. Про прозорість і порядність, про довіру один до одного. Ми не закликаємо до героїзму, натомість – до маленьких перемог, які потроху змінюють наше щоденне життя.

Ми закликаємо вас будувати доброчесні кола, де пануватимуть цінності взаємодопомоги, довіри та чесності.

Ця брошура коротко описує усі антикорупційні інструменти, які ми розробили. Вони різні за своєю формою, але схожі за суттю – допомагають об'єднувати людей і говорити відвертіше про складні речі. Пам'ятайте, що вони не замінюють дію. Адже дію можете вчинити лише ви.

Для детальнішого ознайомлення з антикорупційними інструментами та завантаження переходьте за посиланням та QR-кодом на останній сторінці.

Щиро, ваша команда USAID «ВзаємоДія»

ЗМІСТ

Розділ 1. Формальна освіта

1.1. Антикорупційний урок 4
1.2. Світлофор освітньої доброчесності 6

Розділ 2. Неформальна освіта

2.1. Інтелектуальна антикорупційна гра у форматі «Що? Де? Коли?» 9
2.2. Антикорупційні сценарії 11
2.3. Позитивний розвиток молоді 14
2.4. Онлайн-гра «(Не)підкупність» 15
2.5. Антикорупційний квест. Павутина корупційних схем 16
2.6. Антикорупціна мафія (місто проти корупції) 18

Розділ 3. Великі заходи

3.1. Організуй свій захід. Покрокова інструкція для молоді 21

Місце для ідей та нотаток 23

Фор-
мальна
освіта

1.1. АНТИ-КОРУПЦІЙНИЙ УРОК

Опис

Антикорупційний урок покликаний дати базові знання про явище корупції та її негативний суспільний вплив, види і форми корупції, а також ефективні антикорупційні інструменти. Крім того, антикорупційний урок фокусується на важливих питаннях доброчесності, прозорості, етичної поведінки, демократичних цінностях тощо.

Перша версія антикорупційного уроку була створена та включена до підручника з громадянської освіти видавництва «Нова доба», який було рекомендовано Міністерством освіти і науки України в 2017 році. Цей урок пройшов успішну апробацію у мережі вчительства EdCamp Україна в 2019 році.

У результаті спільної роботи проєкту USAID «ВзаємоДія», Making Cents International та громадської організації EdCamp Україна, ТОВ «Видавнича група "Шкільний світ"» і ГО «Смарт Освіта» було створено другу версію, яка стала повноцінним методичним комплектом.

Цей комплект уміщує блок із 7 окремих уроків по 45 хвилин, які є єдиним циклом, що логічно розгортається та послідовно формує антикорупційний світогляд молоді. Також комплект містить методичні рекомендації для вчителів щодо організації та проведення таких уроків, словник термінів тощо.

Цілі

Формування нетерпимості до явища корупції, формування навичок вирішення ситуацій з корупційними ризиками, мотивація до доброчесної поведінки.

Компетенції:

- критичне мислення;
- уміння ухвалювати рішення та всебічно аналізувати ситуацію;
- комунікативні навички;
- навички самоорганізації;
- уміння працювати у команді.

Цільова аудиторія

Учні старших класів та першокурсники університетів, вчителі, викладачі та особи, що працюють із молоддю.

Поради

Для проведення цього курсу або його частини варто ознайомитися з повною версією методичних матеріалів.
Заняття можна проводити в межах курсу громадянської освіти або як окремий блок.

Завантажити антикорупційний урок та учнівський зошит можна завантажити за посиланнями або скориставшись QR-кодом на останній сторінці видання.

1.2. СВІТЛОФОР ОСВІТНЬОЇ ДОБРО-ЧЕСНОСТІ

Опис

Що вважається корупцією у школі, а що – ні? Як учительству та батькам правильно інтерпретувати чинне законодавство, як підготуватися до етичних дискусій на цю тему і з батьками, і зі школярами, які щороку стають більш свідомими та вимогливими. Запропонований матеріал містить аналіз законодавства, обговорення етичних норм, а також рекомендації щодо доброчесних практик, які можуть стати дороговказом.

Тут можна знайти відповіді на питання, як слід розглядати дарування квітів чи інших подарунків учителям та керівництву школи, придбання батьками канцтоварів та інших дрібних речей для школи, репетиторські та інші додаткові заняття для класу, купівлю довідок, сертифікатів та багато іншого.

Цілі

Початок виваженої, компетентної, фахової дискусії про запобігання корупції в освіті. Підвищення обізнаності про деякі права та обов'язки учасників освітнього процесу, які стосуються доброчесності, прозорості і публічності.

Цільова аудиторія

Учителі, батьки, керівництво шкіл, управління освіти, учні та всі, хто цікавиться темою запобігання корупції в освітній сфері.

Поради

Цей матеріал насамперед варто використовувати вчителям, адміністрації шкіл та батькам. Знання встановлених «правил гри» допомагає уникати двозначних ситуацій, коли сторони не знають, як мають чинити.

Для найбільшої користі варто опрацювати матеріал у кілька етапів:

Перший етап. Індивідуальне ознайомлення з матеріалом для розуміння основних моментів.

Другий етап. Проведення дискусії всередині колективу/групи задля обговорення незрозумілих моментів.

Третій етап. Обговорення всіма учасниками освітнього процесу на рівні школи. У нагоді можуть стати рекомендації педагогіки партнерства про те, як організувати такі заходи.

Завантажити посібник можна за посиланням або скориставшись QR-кодом на останній сторінці видання.

Нефор-
мальна
освіта

2.1. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА АНТИКОРУПЦІЙНА ГРА У ФОРМАТІ «ЩО? ДЕ? КОЛИ?»

Опис

Командна гра «Що? Де? Коли?» допомагає розвинути критичне мислення, розвиває навички лідерства та співробітництва, а також навчає ефективно доносити свою думку. Антикорупційна версія відомого турніру – ще більш захоплива. Відповідаючи на питання різної складності, учасники гри дізнаються про різноманітні прояви корупції крізь призму історії та на сучасному етапі і зрозуміють, чому корупція не може бути прийнятною. Водночас у грі активно використовується гумор – ефективний засіб переконування затятих опонентів та хороший спосіб привернення уваги до проблематики. Гра містить запитання різної складності, а також правильні відповіді та пояснення до них.

Основна ціль інструмента – актуалізувати тему корупції серед молоді у цікавій ігровій формі.

Компетенції

Учасники гри дізнаються:

- про прояви корупції у різних вимірах (історичному, політичному, економічному, культурному, релігійному, медійному тощо);
- як відрізнити корупцію від інших злочинів;
- які негативні наслідки корупції існують конкретно для них, для цілої країни і навіть усього світу.

Цільова аудиторія

Учасники віком від 14 років.

Приклад запитання

39-річний британський банкір Бенедикт Хенкок протягом декількох років переказував гроші з рахунків успішних компаній на рахунки інших організацій. Однак жодної фінансової вигоди він від цих дій не отримував. Існує думка, що він наслідував поведінку героя середньовічних народних балад, який жив у лісі неподалік від місця проживання Хенкока. Назвіть цей ліс.

Відповідь: Шервуд, Шервудський ліс.

Коментар: Бенедикт Хенкок був одним із провідних працівників другого за величиною банку Великобританії Royal Bank of Scotland і одержував зарплату 49 тисяч фунтів на рік. Він абсолютно безкорисливо переводив гроші організаціям, що зазнавали, на його думку, фінансової скрути. А народився він начебто в Ноттінгемі, в місцях, де орудував його однодумець – Робін Гуд.

Завантажити методичні рекомендації до проведення гри можна за посиланням або скориставшись QR-кодом на останній сторінці видання.

2.2. АНТИ-КОРУПЦІЙНІ СЦЕНАРІЇ

Опис

Цей інструмент - збірка найпоширеніших випадків очевидної або прихованої корупції, з якими стикалася практично кожна людина. Описано 40 ситуацій у 4 сферах (бізнес, медицина, освіта, держава). Обговорюючи наведені ситуації, учасники повинні обрати той варіант поведінки, який, на їхню думку, є правильним. Проте вони повинні розуміти, що завжди є вибір, на який впливає ціла низка факторів. Важливо наголосити, що цей посібник не має на меті надати покрокову інструкцію для вирішення корупційних ситуацій. Він створении для того, аби молоді люди навчилися критично мислити та усвідомили негативний вплив корупції на суспільство.

Цільова аудиторія

Молодь віком від 15 років.

Компетенції

Учасники зможуть:

- опанувати альтернативні підходи до життєвих ситуацій, де обставини ухвалення рішень можуть бути неоднозначними та містити корупційні ризики;
- поліпшити своє розуміння доброчесних і недоброчесних рішень;
- розвинути навички критичного мислення;
- переосмислити своє ставлення до корупції у повсякденному житті;
- навчитися обґрунтовувати свою думку/рішення;
- дізнатися, як правильно діяти за різних проявів корупції;
- навчитися виявляти приховану корупцію.

Приклади

Сценарій з розділу «Освіта». Іспит в університеті

Ви – студент/студентка і навчаєтеся на факультеті соціології одного із ЗВО. Настав час екзаменаційної сесії. Ви склали два іспити з профільних предметів і не склали іспит з логіки. Таких, як ви, ще двоє. Протягом року ви вивчали цей предмет погано і трохи побоюєтеся знову отримати низьку оцінку або взагалі не скласти екзамен. Утім, від своїх одногрупників ви дізналися, що викладач запропонував вирішити питання так: якщо він отримає 300 доларів (по 100 з кожного), усі матимуть нормальні оцінки. Один із ваших колег категорично відмовився платити викладачеві і сказав, що складатиме іспит самостійно. Які ваші дії?

Варіанти відповідей:

1. Ви пристанете на таку пропозицію і доплатите за свого друга, який відмовився. Адже краще не мати проблем із викладачем та не випробовувати долю.
2. Ви підете за прикладом свого колеги, який відмовився платити, та спробуєте краще підготуватися.
3. Ви намагатиметеся вмовити всіх не платити, а якщо не вийде, то заплатите, але лише за себе.
4. Ви спробуєте переконати всіх звернутися до деканату, щоб повідомити про вимагання хабара. Якщо інші не захочуть, зробите це самостійно.

Сценарій з розділу «Медицина». Довідка для студента

Студент першого курсу університету Анатолій звернувся до державної медичної установи зі скаргою на подразнення шкіри. Лікарка оглянула Анатолія і призначила курс лікування, повідомивши йому, що рецепт на ліки він зможе отримати від неї після сплати благодійного внеску в касі лікарні. Як має діяти Анатолій?

Варіанти відповідей:

1. Сплатити благодійний внесок. Оскільки оплата проводиться через касу, це не корупція, а офіційний шлях дофінансування медичних послуг, адже держава не виділяє коштів на медицину. Лікарка робить свою роботу і дбає про те, щоб за рахунок благодійної допомоги лікарня хоч якось зводила кінці з кінцями.
2. Оплатити благодійний внесок, отримати необхідні документи від лікарки (рецепт і довідку для університету). Після візиту до лікарки повідомити про

випадок вимагання коштів місцеве управління охорони здоров'я та органи поліції.

3. Відмовитися робити внесок, зауваживши, що в Україні медицина безкоштовна, а благодійні внески – це добровільна, а не примусова форма допомоги, і вимагання сплати таких внесків всупереч волі пацієнта є незаконним. Звернутися до адміністрації лікарні, повідомивши про факт незаконних дій.
4. Відмовитися від сплати благодійного внеску, поскаржившись, що у студентів немає грошей і стипендії не вистачає ні на що.

Завантажити посібник можна за посиланням або скориставшись QR-кодом на останній сторінці видання.

2.3. ПОЗИТИВНИЙ РОЗВИТОК МОЛОДІ

Опис

Це базовий посібник про підхід до роботи з молоддю, в основі якого лежить принцип залучення молодих людей разом з їхніми сім'ями, однолітками, громадами і навіть владою, а також врахування всього, що впливає на розвиток та формування доброчесної поведінки молоді. Він містить опис 7 елементів підходу, приклади формування програм та практичні поради для тренерів.

Цільова аудиторія

Фахівці з питань молоді (молодіжні працівники). Може використовуватись всіма, хто цікавиться тематикою протидії корупції та хоче вдосконалити свої навички роботи з молоддю.

Завантажити посібник можна за посиланням або скориставшись QR-кодом на останній сторінці видання.

2.4. ОНЛАЙН-ГРА «(НЕ)ПІДКУПНІСТЬ»

Опис

Онлайн-гра «(Не)підкупність» розроблена на базі типових ситуацій, які можна вирішити чесно і законно або не дуже.
Гравці постійно стикаються з необхідністю розв'язувати побутові та робочі ситуації в різних сферах (пов'язані з викладачами, житлово-комунальним комплексом, органами правопорядку, лікарями, роботою тощо).
Кожна ситуація має варіанти відповіді, тож, залежно від обраного варіанту, будуть додаватись чи відніматись бали в «антикорупційній кармі». Чим «карма» вища, тим порядніша і доброчесніша людина. Якщо ж «карма» виявиться нижче певної кількості балів, то гру буде закінчено віртуальним ув'язненням.
За різке падіння чи зростання «антикорупційної карми» передбачені спеціальні відзнаки («досягнення»).

Цільова аудиторія

Гра створена для молоді будь-якого віку – для всіх, хто цікавиться тематикою протидії корупції.

Пограти в гру можна за **посиланням** або скориставшись QR-кодом на останній сторінці видання.

2.5. АНТИ-КОРУПЦІЙНИЙ КВЕСТ. ПАВУТИНА КОРУПЦІЙНИХ СХЕМ

Опис

Цей квест є максимально адаптованим до проведення в різних матеріально-технічних та освітніх умовах. Він підходить для проведення в класі, школі чи навіть місті. Залежно від ІТ-оснащення та наявності гаджетів в учнівства, можна обрати різну форму проведення: звичайний лінійний квест, вебквест чи QR-квест. Усі необхідні матеріали для проведення кожної форми є в додатках до посібника. Рекомендуємо проводити квест як підсумкове заняття після циклу антикорупційних уроків.
Квест спрямований на формування в учнівства доброчесної поведінки. Вибір неправильної стратегії поведінки веде їх хибним маршрутом, що збільшує кількість локацій, які мають пройти команди.

Мета

Розширити й поглибити теоретичні знання учнів про корупцію як соціальне явище, види корупції, причини виникнення, наслідки корупційної діяльності для людини та суспільства; формувати почуття відповідальності за власне рішення; розвивати критичне мислення, громадянську позицію та неприйняття корупції.

Цільова аудиторія

Молоді люди від 14 до 25 років, які готові грати в активні ігри.

Обладнання

Плакати із запитаннями, картки з маршрутами, конверти, 400 квест-монет (з розрахунку 100 квест-монет на одну команду), командні фішки (по 20 на кожну команду).

Тривалість квесту

45 хв.

Змістове наповнення квесту

На основних локаціях командам будуть запропоновані ситуації, які вимагають вибору стратегії поведінки. Ситуації будуть ілюструвати корупційні явища у школі та закладах вищої освіти, у лікарні чи поліклініці, в адміністративних структурах тощо та є наближеними до реального життя. Штрафні завдання містять запитання на визначення типу корупції та наведення прикладів.

Приклад етапу квесту

Стартова кімната «Чесність»

Напередодні Дня вчителя ваші однокласники/однокласниці вирішили зібрати гроші та придбати подарунок для класного керівника. За кілька днів до свята директорка нагадала усім учням, що подарунки і квіти можуть трактуватися як хабар. Але ви вже придбали подарунок й тепер усім класом маєте визначити його долю.

Якими будуть ваші дії?

А) Запропонуєте привітати учителя словами чи творчим виступом, а подарунок спробувати повернути до магазину.
Б) Запропонуєте все одно привітати учителя й подарувати подарунок, адже його вже придбали.
В) Запропонуєте привітати учителя й подарувати подарунок за межами школи.
Г) Вартість нашого подарунку не перевищує прожитковий мінімум, тож не може вважатися хабаром, його можна сміливо дарувати учителю.

Завантажити публікацію можна за посиланням або скориставшись QR-кодом на останній сторінці видання.

2.6. АНТИ-КОРУПЦІЙНА МАФІЯ

Опис

Інтелектуально-психологічна командна гра, що з перших хвилин занурює у перипетії реального життя. Антикорупційна «Мафія» – модель боротьби добре організованої нечисленної групи корупціонерів проти неорганізованої більшості суспільства за контроль над спільним ресурсом – бюджетом міста. Гра розвиває навички роботи в команді, уміння аргументувати позицію, критично мислити та ухвалювати рішення.

Цілі

Надання молоді можливості на власному досвіді усвідомити важливість участі кожного громадянина у житті держави та відчути, що завдяки об'єднанню і спільній узгодженій діяльності можна подолати навіть мафію та олігархів, які розкрадають кошти з державного бюджету.

Компетенції

Під час гри учасники:

- поліпшать навички кооперації з іншими людьми;
- розвинуть навички критичного мислення;
- навчаться краще обгрунтовувати свою думку/рішення.

Цільова аудиторія

Молодь віком від 14 років

Правила гри

Гра складається з двох основних частин – дня і ночі. Усі учасники гри – жителі міста N. Вони діляться на порядних громадян і безпринципних корупціонерів.

Головна мета гри: для жителів міста – виявити й посадити за грати корупціонерів; для корупціонерів – украсти весь бюджет міста або змусити жителів міста кинути до в'язниці одне одного за підозрою в корупції.

Інтрига гри полягає в тому, що корупціонери ретельно приховують свої справжні обличчя від порядних громадян. Удень корупціонери намагаються нічим не відрізнятися від громадян, грунтовно аргументують і переконують, що є затятими борцями з корупцією, котрі прагнуть зберегти бюджет міста й ув'язнити «справжніх корупціонерів». На зборах вони стараються переконати всіх у своїй непричетності до злочинного розкрадання бюджету. За правилами гри корупціонери беруть участь в обговореннях і голосуваннях нарівні з порядними громадянами. Однак, коли настає ніч, корупціонери розкрадають загальний бюджет по власних кишенях. Очолює їх олігарх/олігархиня.

Щоночі місто втрачає стільки одиниць бюджету, скільки корупціонерів завелося в громаді. Зранку порядні громадяни збираються на раду, де дізнаються про сумну подію й намагаються виявити гравців-корупціонерів, щоб потім запроторити їх за грати. Боротися зі злочинністю мешканцям допомагає детектив/детективка. Ще у грі є такі ролі: суддя, що вночі обирає, кого позбавити права голосу та виступу на наступному денному колі; мер/мерка, має можливість контролювати місцевий бюджет через портал E-Data; активіст/активістка, що може порадити детективу/детективці, кого з гравців перевірити.

Обговорення закінчується голосуванням. Учасник/учасниця з найбільшою кількістю набраних голосів, визнається винним/винною у корупційних діях, сідає за грати й вибуває з гри.

Порядним громадянам важливо не помилитися й визнати винним/винною під час голосування саме злочинця/злочинницю, інакше місто дуже швидко програє.

Після першого кола гри знову настає ніч, хід переходить до корупціонерів, які починають розкрадати бюджет міста. Удень громадяни знову обирають, кого визнати винним у корупційних діях.

Гра закінчується перемогою порядних громадян (якщо їм вдалося посадити за грати всіх корупціонерів і бюджет більше не розкрадається) або перемогою корупціонерів (якщо гравців-громадян стає менше, ніж гравців-корупціонерів, або якщо розкрадено увесь бюджет).

Завантажити всі матеріали, необхідні для гри, можна за посиланням або скориставшись QR-кодом на останній сторінці видання.

Великі заходи

3.1. ОРГАНІЗУЙ СВІЙ ЗАХІД. ПОКРОКОВА ІНСТРУКЦІЯ ДЛЯ МОЛОДІ

Опис

Фестиваль – це крута можливість об'єднати людей навколо спільних цінностей та інтересів. Неважливо, чи це місцевий захід з локальними виконавцями, чи міжнародний фестиваль з хедлайнерами світового масштабу. У будь-якому разі вони створюють майданчик для знайомства та взаємодії і дають можливість будувати зв'язки, формувати мережі однодумців та обмінюватися ідеями. У цій покроковій інструкції на прикладі відомих фестивалів простою мовою пояснюється, як організувати захід, який матиме сильний соціальний ефект і допоможе досягти позитивних змін у спільноті. В інструменті виокремлюються наступні етапи організації заходу:

- **Створення мапи проблеми.** Насамперед потрібно зосередити увагу напроблемі, яку потрібно розв'язати, поставивши собі запитання: які виклики постають перед громадою і яких саме змін необхідно досягти?
- **Розроблення бренду заходу.** Місія та бачення заходу повинні бути чітко донесені так, щоб кожен член команди легко розумів їх, приймав і підтримував.
- **Визначення ресурсів.** На цьому етапі окреслюється фінансування та відбувається пошук партнерів. Доходи заходу можуть надходити з різних джерел. Найпоширеніший спосіб отримання доходу для фестивалю, спортивних заходів, концертів тощо – квитки.

- **Розбудова команди.** Виокремлення ролей і зон відповідальності для кожного члена команди сприятиме організованості під час підготовки до події.
- **Розроблення графіки.** Цей етап можна поділити на три підетапи: підготовка до події, власне подія та зворотний зв'язок після проведення.
- **Наставництво.** На цьому етапі організовується наставництво в межах команди. Ефект від якісного наставництва не завжди проявляється одразу. Це скоріше нагадує процес закладання зерен для майбутніх паростків.
- **Операційна діяльність і логістика.** Відбувається пошук відповідної локації та перевіряється логістика й інфраструктура.
- **Розроблення комунікаційного плану.** Кампанія до проведення та під час проведення події допоможе привернути ще більшу увагу громади до спектра обговорюваних питань.
- **Проведення заходу.** Цей етап – найбільш комплексний, адже він передбачає залучення місцевої спільноти, реалізацію всіх програмних та комунікаційних аспектів, а також застосовує інструменти фінансового менеджменту.
- **Рефлексія щодо події та святкування всередині команди.** Після проведення події важливо надати зворотний зв'язок і звернути увагу на ті аспекти роботи, які варто було б поліпшити.

Цілі

Допомогти молоді колективно творити локальні зміни за допомогою проведення подій різного масштабу, а також перетворити особисту ідею щодо соціальної зміни на дієвий та реалізований культурний продукт.

Цільова аудиторія

Активна молодь 18-35 років, зацікавлена в набутті досвіду проведення подій, які сприяють локальним змінам.

Завантажити посібник можна за посиланням або скориставшись QR-кодом на останній сторінці видання.

Місце для ідей та нотаток

Місце для ідей та нотаток

FACEBOOK

USAID_ВзаємоДія

INSTAGRAM

usaid_vzaemodia

TELEGRAM

Young&Uncorrupt

Онлайн-версії антикорупційних інструментів ви можете знайти на сайті Служби освітнього омбудсмена
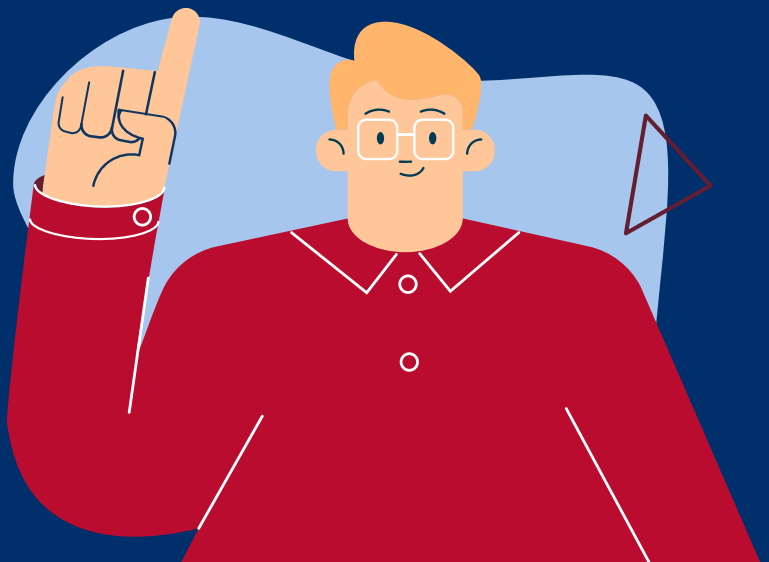
або перейшовши за QR-кодом